

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRSÁK:

TARCSAFALVI ALBERT

GYÓRFI ISTVÁN

TARTALOM:

IV. Károly. <i>B.</i>	1	XXX. Szerkesztő	14
Erdélyért! <i>B. Gy.</i>	2	Egyházi és iskolai mozgalmak:	15
Karácsonyestén. <i>Tarcsafalvi Zoltán</i>	5	IV. Károly király. — Püspökünk a	
Ima menekülésből visszaérkezéskor.		koronázáson. — Nemzeti him-	
<i>Gál József</i> lelkész	5	nus. — Személyi hírek. — Mene-	
A mi menekültjeink. <i>Deák Miklós</i>	7	kültek nőpapja. — Elhunytak. —	
A mi katonáink	10	Az unitárius leányotthon. — A jó	
Egyed Ferencz. <i>b.</i>	13	gyermek könyvéből. — Magyaroszváti.	
Irodalom	14	— Kínék küldjünk.	

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves állandó ajándék az imakönyv. **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM**, második bővített kiadás, írta dr. **Boros György**. E női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. **Börkötés** aranszéllal (barna, sötétkék, fekete) 6 K. **Fehér csont, selyem- és bársony kötés** többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. **Megrendelhető a szerkesztőnél.**

A D. F. E. örökös alapítói.

100—100 koronával.

1. Dr. Brassai Sámuel 400 K.
2. Báró Petrichevich Horváth Kálmán 700 K.
3. Hajós János 220 K.
4. Fekete Gábor Kolozsvár.
5. Dr. Bedő Albert Budapest.
6. Könyves Kálmán Rt. Bpest.
7. Székely László Torda.
8. Ürmössy Jenő Kolozsvár.
9. Csegezy Mihályné Albert Ilka Torda.
10. Raffay András Abrudbánya.
11. Dr. Boros György Kolozsvár.
12. Toroczkoói egyházközség.
13. Ferencz József püspök.
14. Koronabank Rt. 60 K.
15. Benke Elek adótárnok Sz.-keresztúr.
16. K. Nagy Béla Kraszna.
17. Farkas Józsefné emléke.
18. Boér Gergely Kolozsvár.
19. Raffay Zsigmond Verespatak 50 K I. részl.
20. Imre József Verespatak.
21. Borbély Sándor igazgató.
22. Dr. Székely Ferenc Budapest.
23. Boncza Miklós Bpest 160 K.
24. Dr. Kőváry László 120 K.
25. Nagyiklódí Tischler Mór Kolozsvár.
26. Mikó Dezső Abrudbánya
27. Thoroczky Vencel. Guraszáda.
28. Kovács József Hmvásárhely.
29. Kovács Józsefné Hmvásárhely.
30. Ajtay Jánosné H.-almás.
31. Sipos József m. kir. adótárnok.
32. Merész Gyula festő Kolozsvár.
33. Nagy Balázs Torda.
34. Dr. Balogh György Torda, 20 K.
35. Pap László Székelyudvarhely.
36. Székely Miklós Torda.
37. Kisgyörgy Sándor Vargyas
38. Botár János Budapest.
39. Magyar Leszám. és Pénzváltó Bank.
40. Id. báró Daniel Gábor főgondnok.
41. özv. dr. Nagy Károlyné Abrudbánya, ígéret.
42. özv. Pálty Jánosné Csegez.
43. Csegezi Taar Balázs emlékére.
44. Csegezi Taar Balászné sz. aranyosrákosi Bíró Polixéna emlékére.
45. Balogh József máv. főellenőr Kolozsvár.
46. özv. Simon Ferencné Kolozsvár.
47. Pálfi Márton tanár.
48. Reitter Aladár Kolozsvár.
49. Péter Sándor lelkész és neje Bitai Mária.
50. Árkossy Lajos Kolozsvár.
51. Dr. Ferencz József Kolozsvár.
52. Székely János mérnök Kolozsvár.
53. Ótordai Weress Sándor Kolozsvár.
54. Szentkirályi Ferenc Sz.-keresztur.
55. Csegezy Mihály gondnok, Torda.
56. Ballok Károly Kolozsvár.
57. Pákey Lajos Kolozsvár.
58. Dr. Kozma Endre közjegyző, ígéret.
59. Dr. Pálffy József ügyvéd Kolozsvár, ígéret.
60. Gyulay Árpád, p. ü. tan. Kolozsvár.
61. Lipkay Arturné Gál Ilona Bpest.
62. Dr. Hintz Györgyné Kolozsvár.
63. Dr. Ferenczy Géza Nagyajta.
64. Székely László Ferencz József püspök 80 éves jubileumi emléke 200 K
65. Báró dr. Daniel Gábor, Ferencz József püspök 80 éves jubileumi emléke
66. Báró Daniel Lajos Vargyas.
67. Péterffy Zsigmond „Ferencz József püspök jubileumi emlékére.“
68. Végh Jánosné Mezőtóthát.
69. Kolozsvári egyházközség.
70. Tibáld József lelkész emléke.
71. Özv. Tibáld Józsefné S.-Sztgyörgy.
72. Józán Miklós esperes Budapest.
73. Abrudbányai Nagy Elemér Szentkereszt.
74. Joó Elek és neje Siménfalva.
75. Dr. Erdődi Endre orvos.
76. Vári Albertné Kolozsvár.
77. Özv. Szentpéteri Gáborné Kolozsvár.
78. Árkossy Béla Selmezbánya.
79. Dr. Szathmáry Pál „Szülőim emlékére“ hadiarvák javára 200 K.
80. Dr. Várady Aurél Kolozsvár.
81. Bartha János torockói presbiter.
82. Kovács Imre lelkész és neje Bágyon.
83. Varga Dénes főgymn. tanár Torda.
84. Fekete Ferenc takt. igazgató Torda.
85. Sófalvi Sándor főpénztáros Torda.
86. Kún Sándor (Kolozs) 102. táb. posta.
87. Egy unitárius lelkész, ki magát megnevezni nem akarja.
88. Fazakas Lajos esperes dr. Boros Györgyné tiszteletére.
89. Csongvay Lajos köri gondnok.
90. Létay Balázs emlékalapítvány 27 K.
91. Özv. Matskásy Lajosné Farkas Juliska.

93. Dr. Binder Emilné sz. Fazekas Jolán.

Akinek valakije a háboruban van, rendelje meg az Unitárius Közlönyt. Értékes emléke a nagy háborúnak.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

AVALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRSÁK:

TARCSAFALVI ALBERT

GYÖRFI ISTVÁN.

Előfizetési ára: 3 korona. Egy szám ára: 30 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 1 koronát, összesen 3 koronát fizetnek. Örökös alapítói díj 100 K. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

IV. Károly.

Hazafias keblünk forró érzelméből fakadó lelkesedéssel éltetjük szép Magyarországunk koronás királyát: *IV. Károlyt*.

Alattvalói hódolatunk hálaimává olvad a gondviselő Isten nagy kegyelméért, hogy vele ajándékozta meg sokat szenvedett nemzetünket.

Rövid uralkodása alatt minden szava, minden cselekedete örömmizenet nekünk, hogy immár van aki megértse a magyarok szívét.

A koronázás káprázatos szép ünnepén (dec. 30.) nemcsak egységes, hanem nagy és hatalmas volt nemzetünk.

Az ég pereméig emelkedett az egybeolvadott király és nemzet kebeléből kiömlő boldog érzések meleg párázata.

Termékenyítő lesz nemcsak a völgyek ölében, hanem a hegyek ormain, sőt a sziklák csúcsain is.

Boldog lesz még egyszer a magyar!

Boldogságát megaranyozza a béke ébredező napja, bánatát elfeledtetni anyagi szívü Zita királynénk, koronázott felséges asszonyunk, gyógyító balzsamos lehellete!

Jövőjének egére a reménység háromszínü szivárványát szegzik föl álló csillagokként az elhunyt hősök lelkei és az égi karok a földiekkel együtt boldogan éneklik az immár megkoronázott Hymnuszt:

Isten áldd meg a magyart!

B.

Erdélyért!

Mintha egy nehéz, gyötrő álomból ébredtünk volna föl. Fejünk fáj, tagjaink reszketek. Szemünk nem látott tisztán, fülünk csak tompa morajt, gyermeksírást, nagyok zokogását, öregek jajgatását hallotta.

Futottunk, nem tudtuk hová, igyekeztünk, nem tudtuk mire. Menekültünk s mégis mindig otthon voltunk. Értünk s mégis mintha meg lettünk volna halva.

Igy küzdöttük át az Úrnak 1916-ik esztendeje utolsó harmadát. Még nem töröltük le egészen homlokunkról a véres verejtéket. Még nem ég csöndesen tűzhelyünkön a tűz. Mintha künn a havas szélben ördögök és boszorkányok járnának gúnyoló táncokat és be-becsapnák keményünkön a fojtogató füstöt. Lélegzésünk még nem szabad. Tüdőnk működése nem rendes, szívünk verése akadozó.

Várunk valakit, aki nincsen itthon, pedig velünk indult volt el. Lessük az ajtó zörejét, mert hátha ő jó: a gyermekünk, a férjünk, az édes apánk, a jó testvér, aki elszakadt volt tőlünk ott valahol, amikor a vasúton, vagy talán a szekéruton szaladtunk, menekültünk, mert nem akartunk elpusztulni az ellenség fegyverétől s mégis mintha láncra lettünk volna verve, mintha lábunk tehetetlenül zsibbadt, mozdulatlan lett volna. Ajkunk száradt volt és repedezett, nyelvünk nem adott szót.

Mintha nehéz, gyötrő álom lett volna az egész!

De már kezdünk magunkhoz térni. Már érezzük a karunkat, a fejünket. Már tudunk egy kissé nyugodtan gondolkozni is!

Hála Istennek! Elmúlik s helye áll minden! Újra kezdjük a régiből a mi jó volt, újat teszünk helyébe annak, ami már amúgy is rossz volt.

Drágán, keservesen megfizettük, de javunkra fog válni!

Új jelszó, új gondolat, új szeretet, új figyelem, új akarat sarjadzik a mi szenvedéseink nyomán, katonáink vércseppjétől áztatott szent anyaföldünkön.

Pro Transylvania! Erdélyért!

Ez most a jelmondat a legújabb lobogón!

Erdély! Magyarország jobb keze! Éretted dobbant meg egy ifjú szép hölgy fenséges szive itt, ahol Mátyást szülte egy felséges anya. Éretted vonta ki kardját az az ifjú királyi herceg, aki immár szép Magyarországunk koronázott apostoli királya.

Éretted rohantak elé idegen határokon harcoló székelyeink!

Milyen gyalázatosan, milyen orvvul lopózkodott be egyszerre köröskörül az egész határon a lesben álló hitvány szövetséges!

Milyen gyáva nyúl módjára szaladt árkon-bokron keresztül előttetek, jó székelyek, vitéz magyarok és derék németek.

Pro Transylvania gyűlést tartott Kolozsvárnak néhány kiválasztott lelkes férfja és asszonya.

Pro Transylvania gyűlt össze koronázó székes fővárosunkban Zita királyné asszonyunk kivánságára, országunk vezető férfiainak, nőinek színe-java.

A felséges királyné vállalta, hogy vezetni fogja az újraépítő munkát. Mikor hallottatok ilyen hírt Erdély lakói? A fejedelmi Erdély aranykorának hajnalhasadása ez! Új korszak! Új és hatalmas Erdély lesz ez a mi országunk, a milyen talán még nem volt soha.

Föl a lobogóval! Ki a munka terére mindenki.

*

Mi unitáriusok igazán erdélyiek vagyunk! Soha nem éreztük oly fájoan, mint 1916 évi szeptember havában! Szerne néztünk s nem leltük unitáriusainkat sem az Olt, sem a Küküllők, sem a Nyikó, sem a Nyárad mentében! Még a Maros csendes vize mellől is elszaladtak sokan. Csupán az Aranyos, a Szamos völgye s az Alföld kis szigetei maradtak bizó és biztató csöndben.

Egész testünköl csak a fő és egy kar! A kishitűség halálos remegéssel gondolhatta, hogy immár végképpen elveszünk!

Aldassék a magyarok Istenének szent neve, hogy megmentett az elveszéstől, de most már rajtunk a sor, hogy igazán fölépüljön és virágzásnak induljon a mi drága Sionunk.

Mit kell tennünk?

Először a gazdasági megerősödéstre gondoljon mindenki!

Székyeink parányi kis földjén az eddigénél kétszer, sőt háromszor többet jövedelmező belterjes gazdaságot kell bevezetni. Az állami kirendeltségek megyénként, községenként kínálják a fölvilágosítást, a segitést a földmíveléshez, a gyümölcs- és az állattenyésztéshez, a méhészethez és a termények értékesítéséhez.

A ki nyitott szemmel figyel és dolgozik, reménye fölötti eredményt fog elérni még.

De félre a féltékenységgel, félre az irigységgel, félre a kis-lelkűséggel! Ne sajnálja senki ha a szomszédja élhet és gyargodik. Mindig jobb egy szorgalmas társ mellett haladni, mint egy kolduskodó leselkedése ellen védekezni!

Nyilt szív, tiszta, becsületes emberszeretet! Ezek építik a boldogság hajlékait.

Az ország egyik hatalmas jelszava: *ipar*. Erdélyt a földgáz mezői elkerülhetlenül az ipar országává fogják varázsolni.

Husz év multával tizszer vagy talán huszszor *gazdagabb fog lenni* Erdélyben minden életre való ember.

Az iparnak mindenik ága föllendül és mi leszünk az urai, ha jól előkészülünk rá. Első teendőnk, hogy vessük ki fejünköl azt a régi, balga gondolatot, hogy az iparos kisebb ember, mint a

hivatalviselő. A kézmű és a gyáripar csodákat mivelt a háborúban, a nemzetek életében! Higyjünk jövőnkben s dolgozzunk érte!

*

A háború sok, nagyon sok családot megfosztott fejétől, munkás jobb kezétől. Csak kölcsönös segítséssel pótolhatjuk ki az így származott nagy hiányokat.

A jövőt most kell építeni kezdenünk. A *hadi árváink* sorsa a mi sorsunk. Rettegve gondolunk arra, hogy a nagy számra, amely a háború végén a hadi árvák rovatját fogja betölteni.

Vajjon sokat mondunk-e ha *5000-re* becsüljük a 18 éven aluli unitárius hadiárva gyermekek számát. Tartunk tőle, hogy ez a szám nem is lesz elég. De bármennyivel kevesebb leend is, a mi teendők óriás nagy, mert eszközeink és módunk nagyon hézagosak.

A hadi árvák tovább képzéséről ezidő szerint a két főgymnasiumunk tud gondoskodni. Bizonyosra vesszük, hogy szép föladatának lelkesen meg fog felelni.

Ez csak parányi rész a nagy föladatból. Jóval nagyobb föladat vár az *egyházközségek*re. Szokatlan dolog nálunk, hogy mi az egyházközségtől szociális vagy hasonló társadalmi tevékenységet várjunk. Majd megszokjuk, ha rájövünk, hogy milyen szép s milyen hasznos.

Az egyházközség tudja, kik az árvái, kik az özvegyei és mi módon lehetne segíteni rajtuk. Az egyházközség papjával, mesterével, gondnokával és tanácsosaival együtt olyan egészséges szervezet, hogy ha teendői közé fölveszi a hadi árvák gondozását, öröme fog telni benne.

Nekünk unitáriusoknak jogunk van sokat várni a *Pro Transsylvania* mozgalomtól, mert sokat veszítettünk. Többet, mint bármelyik egyház, mert 116 anyaegyházunk közül 80 szenvedett kárt, pusztulást, majdnem 80 százalék.

Az anyagi kár helyre pótlására egyelőre nem is merünk gondolni. Kiválóan sújtotta a pusztítás belső embereinket! Üres hajlékot, összetört, beszenyezett, elégetett butort, ruházatot, könyvtárt találtak. Száz meg száz más javukat elveszítették. Csak hosszú idővel szerezhethetnek kárpótlást!

Most az *embermentés* első teendők, a hadiárva sorsának fölkarolása.

Reménykedve és bizó lélekkel gondolunk arra, hogy ebből a nagy csapásból az a haszon fog ránk háramolni, hogy vissza áll harmadik középiskolánk Tordán. Nem gymnasiumot hanem hadi árvák otthonát képzeljük a régi iskolai épületbe. Tordának van kézmű-ipara, van gyáripara. Reméljük, hogy rövid idő alatt onnan fog kirajzani az unitárius székely iparosok új serege. Ha megoldjuk ezt a nagy föladatot, feledni fogjuk a mult esztendő szörnyű nagy bánatát.

Leányárváink sorsára szívesen gondolunk! Ha tiz jó lélek egyet gondolna, Kolozsvárt rövid idő alatt megszületne az unitárius leányotthon, melynek alapjára az első koronát immár letette Berde Mózsai!

Bizzunk és szép s dicső lesz a jövő! Újra fogjuk élni és élvezni Erdély aranykorát.

B. Gy.

Karácsonyestén.

Karácsony estéjén harangok szavára
Égi angyal gyűjt fényt minden ablakon.
Szenvedő lelkeknek fájó érzése száll
Zsongó zsolozsma- és imaszárnyakon;
S fényes csillag gyűlad a hit sötét egén
Karácsonyestén.

< Karácsony estéjén tűzbe gyúl az ágyú,
Fegyverropogás közt arat a halál.
Vérrózsák szaladnak szét a fehér havon,
Hol leszáll süvitve a tüzes madár
S üt égő sebeket magyar fiúk testén
Karácsonyestén, karácsonyestén!

Karácsony estéjén a meleg szobában
Szomorúság tanyáz a sötét arcokon.
Aggódó szívekből ezer sóhaj röppen
És imává szentül a bus ajkakon:
Hideg hómezőkön hol jár most szegény?
Karácsonyestén, karácsonyestén.

Tarcsafalvi Zoltán.

Ima menekülésből visszaérkezéskor.

Szent Isten! jó Atyánk! Vártuk és óhajtottuk, hogy a harang még nem hallott szava imára hívjon. A szent pillanat megérkezett és mi hosszú távollét után ide jöttünk egy szent pihenőre, testvéri találkozóra. Ide jöttünk, hogy kiállott aggodalmaink és szenvedéseink után atyai kebleden enyhületet, vigasztalást találjunk; a szabadságért hálákat adjunk s további oltalmadért esedezzünk.

Oh, mert nehéz idők, szörnyű napok zajlottak le körülöttünk. A háború vad fergetege zúgott át bérces kis hazánkon, elpusztítással fenyegetve életünket, édes otthonunkat, verejtékes munkával szerzett vagyónunkat s mindent, ami drága és szent előttünk. És mi sok-sok ezeren fájó szívvel s azzal a bús sejtelemmel távoztunk el, hogy tán soha sem fogjuk többé látni édes otthonunkat, melyhez annyi édes emlék csatol, kis falunkat, melynek határa verejtékes munkánk után gazdagon fizetett s melynek minden bokra, halma és völgye régi ismerősünk; hogy nem fogunk többé találkozni e szent hajlékban, ahol imánk után annyiszor szállott megszentelődés, enyhület szívünkbe.

Ezer és ezer szívből szállott feléd a segélykiáltás: „Uram! tarts meg minket, mert elveszünk!” És Te, Uram! kegyelmesen meghallgattad kiáltásunkat, nem engedted soká tartani a nehéz próbát, sőt amikor legnagyobb volt a veszély, akkor voltál legközelebb hozzánk, gondviselésed szárnyait borítád reánk. A vihar elmúlt s mi a viszontlátás örömei között imádkozunk Téged, megtartó Istenünket.

Voltak ugyan aggodalmaink, midőn álnok ellenségünk alattomban ezer éves drága hazánkba tört, voltak szenvedéseink, midőn idegen hatalom sulyos igája nehezedett reánk, kárt vallottunk vagyónunkban, bujdosunk hontalanul, földönfutók gyanánt, miközben elmondhattuk Ildvezítőnkkel: A rókáknak barlangjok, a madaraknak fészük van, de nekünk nincsen, hová fejünket bizalommal nyugalomra hajthassuk. Egyedűt benned biztunk, Uram! és meg nem csalatkoztunk. Midőn bujdosó Jákobként, szabad ég alatt pihentünk, vagy ellenségünk hatalmába kerültünk, atyai godviseléssel takargattál minket s útát mutattál a szabadulásra. Légy áldva és magasatalva ezért kegyelmes Istenünk!

Fogadd hálánkat, jó Atyánk! hogy épen állanak hajlékaink és e szent hajlék, a testvéri találkozás örömeiért, az ünnepélyes óra szent áhitatáért, mellyel imádkozó lelkünket betöltöd és magadhoz emeled, megszentelsz és megáldasz minket.

S én a te szolgád, hálát adok neked, Uram! most különösen azért, hogy akiket reám bízál, akikért bujdosásom idején is oly sokszor aggodó szívvel imádkoztam: híveimet megtartottad s nem engedted, hogy azok közül egy is elveszen.

S minthogy még nem szűnt meg, csak távolabb húzódott a háború fergetege: atyai oltalmadba ajánljuk továbbra is magunkat, közel és távollevő szeretteinket, drága hazánkat és minden javainkat. Esdekelve kérünk: segítsed és bátorítsad hős katonáinkat, vezesd győzelemre hadsergeinket. Engedd eljönni a rég óhajtott időt, midőn a most még egymás ellen küzdő népek egymásban testvérekre ismerve, békejobbot nyujtanak egymásnak; midőn eltűn-

nek a szemekből a gyászkönnyek s a szívekben a bánat és rette-
gés helyébe bátorság és bizalom, remény és megnyugvás költözik;
midőn a kibékült népek érezni és tapasztalni fogják, hogy „boldogok
a békekességre igyekvők.” Ámen.

Recsenyében, 1916. okt. okt. 29-én.

Gál József
lelkész.

A mi menekültjeink.

A bucsuzás és viszontlátás.

Ha a népek és nemzetek álnokságát megbünteti az Isten, te
nem maradsz büntetlenül Oláhország!

Bucsuzni kellett a székelynek — az álnokul megcsalt szé-
kelynek édes otthonától — mindenétől.

A háború kezdetén lovaimat az államnak adtam. Gyalogsze-
res levén, községi bíránk szivességéből leszállítottam feleségemet
aug. 29-én d. u. a kereszturi állomásra, hogy onnan Désen lakó
anyjához küldjem A menekültek ezrei miatt közel sem lehetett az
állomáshoz jutni. Héjjasfalván próbáltam szerencsét. Ott végtelen
küzdelem között felgyurtam egy marhaszállító kocsiba. Leakarták
lökni, kiakarták dobni kicsiny batyujával együtt a korábban fel-
szállt útasok. Azt hittem, hogy Héjjasfalváról visszatérhetek még
otthon levő hiveim közé, hogy aztán, ha kell, együtt vegyük ke-
zünkbe vándorpálcánkat. Akaratom ellenére én is menekült lettem.
A fenyegető láрма és embertelen bánásmód miatt nem lehetett egy
asszonyt magára hagyni. Vele útaztam, hogy védője lehessenek. 6—7
órai útát 6 nap alatt tettünk meg. Apahidán rosszul biztattak:
Désre ne menjen, mert ma-holnap onnan is futni kell. Hát Kolozs-
vár hogy áll? Azt is üritik ki — hangzott a felelet. Tovább men-
tünk Szolnokig, illetve Karcagra. Jártam Ponciustól Pilátusig, hogy
visszatérhessek. Nem sikerült. Otthon maradtott népem sorsáról
nem tudtam. Ki s vagyunkámmal mi lesz? Azt sejtettem.

Elsem bucsuztam volt, mikor házam küszöbét átléptem —
senkitől. Hiszen én még azon a napon, lehetőleg Kereszturról visz-
szatérek. Jóhiszeműségem juttatott koldusbotra. Nem lehetett vissza-
térnem. Egy könnyű nyári ruha maradtott összes vagyonom.

Vasuton való utazásunk rettenetes volt. Éhség, szomjúság,
álmatlanság, feldagadt lábak, kidüledt szemek jelezték rettenetes
kinunkat.

Én, hányt-vetett hajónkkal Karcagon kötöttem ki, hol Szent-
annay Sámuel, hitrokon testvérünk, m. kir. földmivesiskolai igaz-

gató fogadott hajlékába és szívébe, mint egy 50 menekült társaimmal együtt.

Velem voltak Péter Sándor és Gálfalvi János lelkészársaim, Szentmártoni Kálmán tanár és családja, Márkos Albert családja özv. Sándor Jánosné néhai igazgató tanárunk nejevel együtt és még sok más, házi gazdánk rokona és nem rokona.

Ha a hazájukat elhagyott székelytestvéreimnek néhol az a szerencse jutott, hogy meleg szívek, meleg szívvvel fogadták és kedvesen gondolnak vissza bús késervők megenyhítőire, — nekünk lehetetlen hálásan ne gondolnunk Szentannayra, ki megosztotta velünk mindenét: házát, kenyerét, utolsó falatját. Konyháján a menekültek főznek. Edényeit most ez, majd az használja. Az övéből alig jut neki. Sokszor megtörtént, hogy nem is jutott. Kávéért kért a feleségétől. Nem adhatott. mert az utolsó csepp tejet is elkérték önagyságától a hozzá települtek.

Nekünk, akkor szegény hazátlan bujdosóknak is — volt okunk hálát adni a jó Istennek, hogy Szentannay és feleségében olyan áldott szíveket rendelt a mi vigasztalásunkra. Nem feledjük el soha.

Hogy a munkátlanság mily irtóztató csapás az emberen, bujdosásunk ideje alatt tapasztaltuk.

Én Szentannaytól munkát kértem. Sokszor reám bizta 13 török ifjú tanítását, kik iskolájába járnak. Áldás volt reám ez a foglalkozás. Az iskolán kívül török barátainkkal törökbuzát szedtünk, répát ástunk . . . hasznosan foglalkoztunk. Nekem Szentannay a gazdatiszt szerepét adta, de úgy nem ment jól a dolog. Buzgóbb volt a kicsiny sereg, ha a munkavezető is fogta az ásó nyelét.

A Szentannay-kezelése alatt 300 hold birtoka van az államnak. Ennek fele szikes, feltörhetően talaj. Szárazság és eső főnkre tesznek rajta mindent . . . elpusztul rajta még a fűszál is. 150 holdon azonban áldás fakad a Szentannay keze alatt. Senkisésem tud jobban a földdel beszélni, mint ő. Hihetetlennek látszik, pedig igaz, hogy a múlt évben is 150 holdon 39 ezer korona tiszta hasznot teremtett.

Nem volt meg a rendes papi foglalkozásunk. De a lélek kényszerített, hogy néha-néha szóljunk. Én a karcagi ref. templomban október 1-én hálaadó Isten tiszteletben urvacsorát osztottam 50 hívünknek. Zokogva mondtuk el a bujdosók imáját és igazán sirt a lelkünk, hogy szép székely földünkön elnémultak a harangok és nem hívnek senkit Isten-tiszteletre. Máskor a földmives iskolában vallásos estélyeket rendeztünk, biblia magyarázat, szavalat és felolvasás mellett. A hontalanok ajakán úgy sirt a szent ima : Isten, áld meg a magyart! Török ifjaink is velünk együtt énekelték bizakodó hittel, főlemelő himnusunkat. Az én híveim tulságosan szét-szórattak. Lapok után kerestem őket. A kikre reá akadtam, azokhoz apostoli módra leveleket irtam.

Nov. 2-án elindultam Karcagról. Ember-emberhátán. Üdítő állomásaink Nagyváradon és Kolozsváron voltak, hol kiraktak a vonatból. Üdítő állomás! Mit jelentett ez? Azt, hogy ezen az ajtón nem ereszt be, ott nem ereszt ki a szuronyos katona. Örizzen meg az ur Isten mindenkit az üdítő állomásoktól! Végre nov. 5-én haz értünk. Légy üdvözülve drága székely földem! Te vagy nekem legkedvesebb az egész világon. Elsem bucsuzhattam tőled, most fogadd 100-szoros üdvözlésemet. Leteszem batyumat Kobátfalván. Pihenés nélkül indulok Szentmihály-felé. Feltűnik szép temploma tornya. Földre borulva imádkozom. Áldassék az Isten, hogy le nem törte ellenség golyója. Elszorult szívvel közeledem a szent hajlék felé. Lövész árkok sokasága tűnik fel közelében. Itt egy sir, amot a másik. Elesett hősök pihenő helye. Olyan néma minden és én mégis hallom a szózatot: *Old le a te saruidat lábaidról, mert a föld, melyen állasz, szent.* Könny gyül a szemembe, ima száll ajkamról. Hősök sirja mellett lehetetlen a fiaikat váró anyákért ne imádkozni. Közel van a templom. Hamar oda érek. Megborzad a lelkem Orgonánk szét szedve. Bibliánk a szószékről ledobva. Más-kor szép, tiszta templomunk bepiszkolva. Eszembe jut a Zsoltár ízzó szava: Öröködbe uram! pogányok jöttek. Valóban azok voltak.

Amit az iskolával, énekezői és papilakással cselekedtek, azt toll le nem írhatná. Betört ajtók, szét szúzott tükrök s ablakok, butorok, Oláhország minden szenye, piszkossága, oda összegyűjtve. Párnák kirázott tollai, összetépett függönyök maradványai, tükör darab, könyvek szétszagotott részei, csirke, liba-fej, sertésláb, asztalfiók, óraszerkezet egy csomoba hányva a szobákban. Hét hete már, hogy takarítunk, de bizonyos dögletes szagot szobáinkból még kifüstölnünk nem sikerült.

Kobátfalvának is bőven jutott. Különbösen a jegyzői lakásban és irodán látszik igazán a pogányok lábanyoma. De a Szentmihályon és Benczédben végzett munkájok mindent felülmúl.

El nem menekült testvéreinket levetkőztetve, pénzüktől kifosztottan, minden jobb ruhájokat elszedték, csizmájukat lábukról lehúzták és alig van olyan kifosztott áldozat, kit véresre ne vertek volna. Kovács Ferenc, Péterfi József, Molnár Sándor, id. Kiss Sándor, Kiss Lajos, Benczédi Dénes. Péter Elek és Deák Mózes életükkel fizettek. Mindeniket agyonlőtték Molnár Sándor kivételével, kit azért, mert, nyomorék lévén, gyorsan menni nem tudott, agyonverték.

E vértanuk sirja felett csak egy a vigasztalásunk, az, hogy van bíró a felhők felett, ki megfizet a pogányoknak, a rablógyilkosoknak érdemek szerint. Vajjon megfizethet-e eléggé?

A Benczéd és Szentmihály határán kifejlődött ütközetek következtében gránát okozta tűz is pusztított. Pap Zsigmond jómódú

gazdának leégett a háza, Benczédi Mózesnek háza, csüre, minden gabonája és takarmánya. Ez a sors jutott Varga Mihálynak is. Helyök sem lesz, hová fejöket lehajtsák. Szentmihályon szétlőtték a Rosmann Jakab gazdasági épületeit. 100 lövésnél többet kapott a papiház és a templom fedele is. Rongyos tetőzetök mutatta, hogy itt komoly ellenállást fejtettek ki vitéz katonáink.

Szomorú viszontlátás. Olyan kihalt, olyan árva Székelyföldünk ezen tája. Az arcokon emésztő gond, a szivekben valami kibeszélhetetlen fájdalom. Boldog napjaink nyomába lépett az emésztő gond, a reánk nehezült nagy szegénység miatt. Vetésünk alig volt valami. A jövő aratás reménye is elveszett. A nagy kincs, a gazdágállatállomány elment népünk kezéből szekerével együtt.

Vigasztal az a tudat, hogy van bíró a felhők felett, ki megfizet a mi orgyilkos ellenségünknek. Hisszük... Te benned biztunk eleitől fogva.

Deák Miklós.

A MI KATONÁINK

TUDÓSÍTÁSOK A NAGY VILÁGHÁBORÚ RÉSZTVEVŐIRŐL

(757) **Bálint Árpád** zászlós az 50. gyalogezredben. 1915. év május 15-én vonult be Gyulafehérvárra s Nagyszebenben és Szászvároson végezte a tiszti iskolát. Mint hadapródjelölt 1916 január 4-én legelőbb Bukovinában harcolt, később március elején az olasz frontra kerülve, áprilisben részt vett a rivai harcokban, utóbb pedig az Astico-völgyben az olaszok elleni offenzívában. Május 30-án hadapród, augusztus 15-én zászlós lett. Szeptember 21-én szabadságra jött, de szülőivel az oláh betörés miatt nem találkozhatott. Október 12-én megkapta a II. oszt. ezüst vitézségi érmet. Testvére Bálint Lajos zászlósnak, ki Grodischténél, július 3-án, vitézül harcolva elesett.

(758.) **Osváth Márton** mint legfiatalabb katonáink egyike, kolozsvári főgimnáziumunk VI. osztályából a folyó év tavaszán vonult be a 82. gyalogezredbe. Derék, ügyes, jó katona vált belőle. November 13-ikán az oláh fronton a jobb vállán gránátszilánktól megsebesült s Szolnokon ápolják.

A homoródszentpéteri katonák.

A 82. közös (székely) gyalogezredben szolgálókat: 759—64. *Máté Sándor, Szabó Ferenc* (sebesült), *Székely Dénes* felső (kitüntetve, fogoly Oroszországban), *Máté Áron* (többször volt kórházban), *Jobb Dénes* (1915 tavaszán mint bíró felmentve), *Szűsz Jó-*

zsef (1914 októberében eltűnt), *Zoltán György* (orosz fogoly), *Máté Domokos*, *Máté Dénes* id. (sebesülve egyszer), ifj. *Török János*, *Vass András* gondnok (sebesülve egyszer), *Ágoston Sándor*, *Benedek József* (rokkant, felmentve), *Ágoston Dénes*, *Gábor Zsigmond*, *Fogadás Sándor* (harctéren még nem volt, 50 éves).

Orosz fogságba jutottak: 775—80. Csomor Gergely, ifj. *Székely András*, *Albert Dénes*, *Székely Bálint*, *Székely Domokos* alsó, *Máté Dénes* ifj.

A 24. honvéd gyalogezredben szolgálnak: 781—90. Máté Mózes (egyszer sebesülve), *Székely Gyula*, ifj. *Burján János* (rokkant, felmentve), *Nagy Sándor* (elesett), *Máté Miklós* (orosz fogoly), *Forró Lajos* (egyszer sebesült), *Jobb Ferenc* (egyszer sebesült), *Máté András*, *Úzoni Ferenc* (sebesült), *Székely Domokos* felső.

A 34. tüzérezrednél szolgálnak: 791—92. Nagy Dénes, *Székely Dénes* alsó (orosz fogoly).

A 6-ik tüzérezrednél szolgálnak: 793—94. Imre Lajos, *Burján Dénes* id.

Az I. löszeroszlopnál szolgál: 795. Burján Mihály.

A 12. tréndivíziónál szolgál: 796. Pálfi Domokos.

A 38. municiósz ezrednél szolgál: 797. Ágoston József.

A 9-ik huszárezrednél szolgálnak: 798—800. Székely Ábel, *Tót Elek*, *Ágoston Tamás.*

Összesen 43.

— Összeállította 1916. dec. 14-én Homoródszentpéteren: *Bedő Miklós* lelkész.

801. **Sándor Lajos**, zászlós a 24. h. gy.-ezredben. Néhai Sándor Lajos városfalvi lelkész fia. A mozgósításkor vonult be ezredéhez. Mint póttartalékos 8 hetet szolgált a béke boldog napjaiban s így mint közlegény vonult be. Akkor még önkéntesi jogát sem érvényesítette, jóllehet civilben joghallgató. Pár heti brassói gyakorlatozás után mint őrzető egy géppuskás osztaggal került az északi harctérre, hol egészen 1914 december 31-ig küzdött, feljebbvalóinak elismerése mellett a muszka ellen. Ekkor haslövést kapott. Kórházakba került, márciusra felgyógyult s most már megkapva az önkéntesi karszalagot, mint önkéntes őrzető indult ismét vissza a kárpátokba, Homonnához. Csak három napig tudott küzdeni. A nagy hóviharban s hideg szélben lábfagyást kapott és iszonyu kirók között került ismét kórházba. „Ez már nehezebben gyógyul, mint a seb“, írja nekem egy alkalommal. De meggyógyult. S 1915 szeptemberében most már nem mint géppuskás, hanem mint sorkatona megy fel ismét Galiciába. Híven, vitézen küzd. Feljebbvalói bámulják, egymás után léptetik elő, úgy, hogy az őrzetőből csakhamar zászlós lesz a harctéren, tisztii is ola nélkül is. Megkapja a *kis ezüst* vitézségi érmet. 1916 februárjában

hazaküldik Brassóba ezredéhez, ujonckiképzésre. Itt tölt 3 hónapot, ezalatt két hétre haza is jön (először a mozgósítás óta a mai napig utoljára is) édes anyjához. Májusban ismét visszamegy a harctérre s ott küzd tovább híven, bátran, kitartással. Jelzi, hogy a nagy ezüstre is fel van terjesztve. Legközelebb a 21-es honvédekhez osztották át. Jelenleg ott szolgál.

Sok megpróbáltatáson ment keresztül, de jó kedvét soha el nem veszítette. Lapjaiból, melyeket úgyszólván eláraszt a lelkesedés, az igaz magyar hazaszeretet mellett kiolvasható mindég a tábori élet humora és a jobb jövőbe vetett erős hit és bizalom is. Nem szereti a feltűnést, szerény, egyszerű ember, de azt hiszem, megbocsátja nekem, igaz barátjának, amiért e sorokat Róla — engedelmel nélkül — megírtam!
Bedő Miklós.

(746.) **Sári József** hadnagy, május 8 óta az orosz harctéren küzd. A juniusi harcokban megkapta az I. oszt. ezüst vitézségi kitüntetést.

(127.) **Szász Ferenc** zászlós, a Doberdóról székely bajtársaival együtt az oláhok ellen kérezett és részt vett a kiverésükben. A határon túlról írta haza egyik tanárához ezt a hangulatos, szép kis költeményt:

Vadon rengetegben, idegen országban vagyunk nagy csatában.
Idegen szél fujja fáradt homlokunkat, idegen országban.
Megyünk nagy örömmel, édes hazánk szabad,
Nem bánjuk most már, ha havas eső szakad.
Fáradt lábunk nyomán, piros vérünk nyomán
Szabad élet fakad.

Fáradt lábunk nyomán, piros vérünk nyomán, szabad élet fakad,
Nyomasztott keblünkről, elcsüggedt szívünkről könnyült sóhaj szakad.
Édes jó Istenünk haragos villáma,
Bevágott az oláh, vad, sunnyi májába —,
Fölült Csaba, fölült a villám lovára
Ugy csap az oláhra.

Vadon rengetegben, idegen országban, vagyunk nagy csatában,
Idegen szél fujja fáradt homlokunkat, idegen országban,
Megyünk nagy örömmel, édes hazánk szabad,
Nem bánjuk, most már ha havas eső szakad
Fáradt lábunk nyomán, piros vérünk nyomán,
Szabad élet fakad.

(67 és 94.) **Tóth István** hadnagy, az I. és II. oszt. ezüst vitézségi érem mellé megkapta a Signum laudist.

(802.) **Gáspár Mózes** tüzérezászlós az északi orosz frontról került az oláh frontra. November 14-én a békási szorosban egy oláh tüzér áruháza folytán, a tiszti fedezékben egy oda csapódó 12-ös orosz gránát több társát megölte, ő pedig a reá omló földtől és robbanási törmelékektől zúzódásokat szenvedett. Egyik kolozsvári kórházban épült fel.

(718.) **Májai Ferenc** (jobbágyfalvi) zászlós, az orosz harc-
téren súlyosan sebesülve, fejlődéssel fogságba esett.

(208.) **Kiss Ferenc** (árkosi) 2. gy. ezr. tizedes (697.) és
Geley Kálmán (árkosi) 50. gy. ezr. hadnagy olasz fogságba
jutottak.

(803.) **Izsák Mihály**, a 82-ik gyalogezred közkatona a
mozgósítás napján vonult Galiciába. 1914. szept. 13-án megsebesült.
Balassagyarmaton ápolták. Felgyógyulva újból a harctérre ment.
1915. júl. 7-én a San mellett orosz fogságba esett.

(804.) **Szabó János**, firtosmartonosi vártűzér, az orosz harc-
téren súlyosan sebesülve, 1916. dec. 30-án Dunakesziben, a tábori
kórházban meghalt. Szülőföldjétől távol pihen a hős katona. Emléke
ittthon marad szívünkben.

Egyed Ferencz

80 éves korában elhunyt Homoródszentpál nyugalmazott lel-
kipásztora Egyed Ferencz. Szeretnők azt írni, hogy a mikor mun-
kájának élő, erőben levő ember volt, azok közé az unitárius papok
közé tartozott, akik az *unitárius pap* fogalmát teljesen betöltötték.

Mert volt és kell hogy legyen olyan fogalom, a melyet csak
az unitárius papra lehet alkalmazni. Ugy lett emberré, mint sok
más szegény székely ifju: önénejből, tisztességből, szorgalomból,
erős akaratból és alkut nem ismerő becsületességéből.

Ugy is teljesítette kötelességét korai ifjúságától kezdve, először
mint torockói tanító és segédpap, azután mint homoródszentpáli pap.

Jó szónok volt és elsőrendű egyházi író. Jó pástora volt
népének és elsőrendű példaadó a takarékos gazdálkodásban.

Egyházunk kormányzásában tanácsosi minőségben szorgal-
masan részt vett. Tiszta felfogással, határozott és önálló vélemény-
nyel szólott a kérdésekhez.

Tisztelte előljáróit, nagyra becsülte a mások véleményét, de
szeretett a maga útján haladni. Azokhoz az egyházi férfiakhoz
sorrakozott, a kik szerettek ellenőrizést gyakorolni az egyház köz-
ügyeiben, de a vélemény nyilvánítást gondosan megkülönböztette
a gyanúsítástól. Ezt szembenőn bizonyítják 1903-tól kezdve
majdnem öt évig folytatott és megismételt fölterjesztései, sérelmes-
nek velt nyugdíja ügyében. Keserítette, hogy mikor betegsége miatt
nyugalomba kellett vonulnia, 42 évi szolgálat után is csak az utolsó
évre megállapított nyugdíjösszeget kaphatta. Bizony 720 koronából
élni örege és betegesen sanyarú dolog!

Egyed Ferencz két derék fiut nevelt a hazának, a nagyobbik

Miklós már néhány éve elhunyt, kedves élettársa hű neje ezelőtt 5 évvel. Balázs fia, a sz.-udvarhely-megyei kórház orvosa és unokái nyújtottak némi vigasztalást sok időn át mozdulatlanságra kényszerített életének.

1916. dec 7-én temették el H.-Szentpálon.
Az igaznak emléke áldott!

Iroda'om.

Protestáns új Képes-naptár 1917-re. Szász Károly szerkesztésében megjelent a régi ismerős (63-ik évf.) Kiemelkedő része a reformáció négyszázados évfordulójának ünneplése Luther és a reformáció eseményei képeivel. A naptári és névtári rész általános érdekű és hasznos. A könyv ára I K 20 f.

Nemes ösvényeken című tetszetős kiállítású ifjúsági könyv jelent meg a karácsonyi könyvpiacon Raffay Sándor szerkesztésében. Versek, történeti és háborús elbeszélések, a serdültebb ifjúság lelki világát nemes ösvényekre irányító építő cikkek változtatják egymást a gazdagon és szépen illusztrált kötetben. A mű célját és tartalmát a cím találóan fejezi ki: valóban nemes ösvényeken járnak azok a hősök, akikről a történetek szólnak és azok az írók is, akik a mű tartalmát megírták. Kétségtelen, hogy e mű hézagpótló az ifjúsági irodalomban. A csinosan kiállított kötet Hornyánszky Viktor műintézetét dicséri, a rajzokat pedig Schneider Iván készítette. Ára 5 korona. Kapható Hornyánszkyknál (V., Akadémia-utca 4) és minden könyvkereskedésben.

XXX.

A három X-be lépett *Unitárius Közlönyünk*. A képzelet sebes szárnya sas s elfárad mégis, mire vissza ér az első uj esztendőhöz. Néhány százan még élünk, kik bölcsőjét ringattuk. Örvendezünk örömmünkben, hogy az értelmes, tanulékony és tudniakaró magyar unitárius nagy közönséget bevonhattuk a vallás és erkölcs hirdetői közé.

Az apostolok seregébe léptek azok, akik a mi kisebb és nagyobb szavatainkat, apró hireinket elolvasták, tovább adták először a családi körben, azután az utcán, a mezőn, a templom előtt. Tanultak és tanítottak. Öntudatos unitáriusokká lettek.

A mi leveleink eljutottak a távoli szigetekre is és hirdették az idegeneknek is a mi evangéliumunkat: a szeretet, a békességés

tűrés, az emberbecsülés, a munka, a tisztesség és a tiszta élet evangéliumát.

Ezt jelenti a XXX az *Unitárius Közlöny* homlokán.

De jelent minden esztendőre egészen új szántást, új vetést, új gondolatokat, új munkát. Jelenti az élőknek hitre buzdítását, a holtak emlékének megbecsülését. Jelenti most még mindig a *mi katonáink* érdemeinek följegyzését, a *mi menekülteink* sorsának figyelembe vételét és jelenti a háboru romjainak eltakarítását és új építést.

Erre az új építésre bontjuk ki a zászlót a XXX jegye alatt.

Keresünk munkásokat, keresünk munkavezetőket és kérünk pontos fizetőket. A lap árát 3 *koronában* jelöljük meg s ebből két koronának — mint eddig is — kétharmadát a fiók-egyletek pénztárának ajánljuk.

Örökös alapítókat keresünk, mert ők biztosítják a lap állandó fennmaradását.

Szeressék kis lapunkat oly áldozó, szeretettel, a milyennel szolgáljuk mi olvasóinkat.

Szerkesztő.

Egyházi és iskolai mozgalmak

IV. Károly király. 1916 év december 30-án koronázta meg Magyarország örökösödés útján tronjára lépett királyát aki IV-ik Károly nevet fog viselni, és feleségét Zita királyné asszonyt. Káprázatos az a fény és pompa amit kifejtett a nemzet. Szép szíjvárvány színben tündöklök a haza egén a jövő reménysége, mert király és királyné ismeri és megérteni akarja magyar nemzetét. Éljenek sokáig és boldogítva boldogok legyenek. A koronázás órájában templomainkban istenítisztelet volt.

Püspökünk a koronázáson részt vett. Az a kitüntetés érte, hogy a főrendiház azon bizottságának tagjává választották, mely bizottságnak az volt a feladata, hogy dec. 27-én a hitlevelet király Ófelségének aláírásra átnyujtsák. Főtiszt. asz-

szonyunkkal együtt útaztak föl, s az új év első napjaiban jönek háza.

A **nemzeti himnus** lett a koronázó ünnepi ének. Ha IV. Károly király semmi mást nem tett és nem mondott volna, már ezzel lebilincselte magának a magyar nemzet szívét. Elrendelte, hogy a koronázás alatt a himnust játssza a zenekar, és énekelte a nagy díszben pompázó magyar világ. Immár hát a magyar királyi udvarnak is van udvari himnusa. Áldjuk királyunk nagy bölcsességét!

Személyi hírek. *Gyöngyössy* Béla min. tanácsos fia, ki leányával ifj. báró Dániel Lajosnéval Hódmezővásárhelyre menekült volt dec. 31-én, Kolozsvárt járt és szomorú híreket mondott el a tarcsafalvi pusztulásról. A család

még mindig nem mehet vissza oly nagy mértékben föl van dülva a ház — Régeni Áron tanítónak is van mire visszagondoljon. Kinevezték 1916 aug. -ban árkosi áll. tanítónak, Jelentkezett aug. 30-án eskütételre, de ekkor már menekülni kellett az oláh támadás elől, nem vették ki esküjét. Visszajött Kolozsvárra és itt a fiúiskolában folytatta a tanítást. A háromszék-megyei tanfelügyelőség rendeletére el kellett volna foglalnia állását, de lapunk zártakor még keresi az utazási engedélyt.

Menekültek nőpajja. Barabás Ilona gyalári áll. tanítónő, néhai kedves emlékü dr. Barabás Ábel testvére Arad megyébe Ujszentannára menekült és ott az állami iskolánál alkalmazták. Nagy öröm érte a bujdosót. Fölfedezte, hogy tanítványai között sok unitárius vallású menekült van. Hitbuzgósága azzal nyert kielégítést, hogy magára vállalta unitárius növendékei (összesen 14) hitoktatását. Tankönyvekért folyamodott, s most már boldogan teljesíti nemcsak a tanítói, hanem a papi teendőket is, mert a gyermekeket és szülőiket vasárnapokon összegyűjtötte. Énekelt velök és vallásos dolgokat olvasott föl nekik. Vigasztalta és buzdította őket.

Elhunytak. Hosszas betegség és szenvedés után, december 19-én reggel örök álomra hunyta le szemét dr. Gál Kelemen kollegiumi igazgató 18 éves leánya, *Ilonka*. A jó szülők és a szerető kilenc testvér mély fájdalommal gyászolják szelid, jóságos lelkű Ilonkájuk korai halálát. Távozása kitöltetlen ürt hagyott övéinek szívében, szo-

morusággal tölti el a tisztelők és barátok seregét. „Kétség kél a magyarázatot, megnyugvást kereső elmében: ennyi jóság, szelidség, lelki tisztaság csak szenvedésben, örök enyészetben nyer kielégülést a földön, vagy talán valóban tisztább, tökéletesebb létre van elhíva e földön kívül?” A lélek ereje adjon megnyugtató hitet a megszomorodott, gyászoló szívekben. — Itt emlékezünk meg a jó kis Gál Ilonka egyik jó barátjáról és kortársáról *Nyiredy Margitról*, dr. Nyiredy Gézáné szintén sokat szenvedett kedves leányáról. Ő még a meleg nyár hosszú napjaiban elköltözött édes atyja mellé. Elhunyt volt aug. 7-én. Őt is olyan általános részvét kísérte az örök nyugalom helyére.

12 unitárius leányotthon alapjára a Berde 600 koronájához megkaptuk az első adományt. Dr. Várady Aurél ügyvéd és E. K. tanácsos *Gál Ilonka* emlékére, koszorú megváltás címen adományozta. Kedvesen veszik a bánatos szülők és hálás lesz majd az az utókor, amelynek lesz unitárius leányotthona.

93-ik örökös alapító tagunk lett özv. Matskásy Lajosné asszony, a ki először leróta az édes anyja, özv. Farkas Lajosné iránti kegyeletét, azután saját nevében is befizette a 100 kor. örökös alapítói díjat. Midőn ezért hálás köszönetet mondunk, örvendezünk, hogy mindig újabb nevek kerülnek lapunk örökös alapítói közé. Most, a mikor százan vannak a harctéren, az itthonmaradottak helyettök is buzgólkodjanak!

A jó gyermek könyvéből az I-ső osztályé elfogyott s a nyomdai

viszonyok miatt nem is adható ki, a mig némileg nem javul a helyzet. A II-ik osztály könyve kapható lapunk szerkesztőjénél 1917-től kezdve 80 fillérért.

Magyarszováai egyházközségünk javára az 1916. évben a következő alapítványok és kegyes adományok tétettek:

1. *Kepeváltásig* alapra: Ürmössy Jenő 200 kor. (hadikölcsönkötvényben), Kiss Gergely 15 kor., Kiss József 15 kor.

2. *Templom-alapra*: néh. Gotthárd Sándor emlékére koszorúváltásig címén: Dr. Erdődy Endre 40 kor., Deák Ferenc 20 kor., Deák József 10 kor., Bede Emil 10 kor., Antónia Mihály 10 kor., Kovács Elek 10 kor., Csete György 5 kor., Bodor János 5 kor., Bodor Jánosné 2 kor., ifj. Bodor Márton 1 kor.

3. *Orgonaulapra*: özv. Balázs Mártonné 2 kor.

4. *Urvacsorai kenyeret és bort* adományoztak: Bodor Márton, Domokos István, Balázs András és Bodor János, összesen 79 kor. 80 fill. értékben

5. A hívek részéről teljesített *közmunka* értéke 65 kor. Fenti adományok összege 489 kor. 80 fill. Fogadják a nemeslelkű adakozók e helyen is az egyházközség hálás köszönetét

Antónia Mihály, lelkész.

Kinek küldjünk mutatványt az *Unitárius Közlönyből*? Sziveskedjék megírni aki e kérdést olvassa.

„A mi menekültjeink“ rovatban az Unitárius Közlöny múlt évi 193. lapján, az „ittthon maradott lakosság“ szavak mellé kiegészítésül odaveendő *oláh lakosság* követte el, „mert el se képzelhető, hogy a teljes lakosság egyszerre itt lett volna“. L. Ö. lelkész ur felkérésére készséggel rektificaljuk. Szerk.

Az egylet pénztárába f. évi november 20-tól december 27-ig tagsági és előfizetői díjat fizettek: Kálmán Mózes Fiatfalva 916-ra, Kovács Mózes Szilágysomlyó 915—916-ra, Knoblok Rezső Brassó 916-ra, Generelauditor von Májay Wien 916—918-ra, Lázár Miklós Torockó 916—918 ra, Szinte Sándor Désfalva 915—916-ra, Kiss Béla Sitervölgy 916-ra, Béla Eszter Lászlótnya és Máté Sándor Kolozsnagyida 917-re. Az udvarhelykőri fiókegylet pénztárába fizettek: Simonti Tamásné Kaca és Bara Sándor Daróc 916-ra. Alapítói díjban fizettek: Macskási Lajosné Kolozsvár 100 K.; Özv. Farkas Józsefné emléke 40 K. A Létay Balázs alapítói díjra ajándékoztak: Csegezy Járásbiró 2 K. Bartók Endre 10 K. Lukácsi Sándor 10 K-t. Sürgetve kérem az előfizetőket és tagokat a díjak beküldésére. Kolozsvár, 1916. december 27-én. Gálfi Lőrincz pénztárnok.

Ujdonság:

Hol van megírva?

Segédkönyv ismertebb bibliai helyek megtalálásához.

Bibliai egyezményes szövegtár.

Többek közreműködésével készítette: DOHÁNY JÁNOS.

Ára 4 korona.

A mester jelleme.

Vezérfonal biblia tanulmányozó körök és magányosok számára.

Írta: Fosdick E. H. Fordította: Ifj. Victor János.

MÁSODIK KIADÁS.

Ára K 2·50.

Kaphatók:

KÓKAI LAJOS

könyvkeres -
kedésében

BUDAPEST IV., Kamermayer Károly-utca 3.

Kérem az összeget postautalványon előre beküldeni, portó 20 f.

Egyesült

K

önyvnyomda
Részv.-Társ.

Telefon: 856.

Kolozsvár

Ferencz József-út 85

Nyomta az Egyesült Könyvnyomda Részvénytársaság Kolozsvárt.